

переговорах можна вважати таку, де між кодуванням та декодуванням повідомлень, попри відмінності ціннісної і мовної картин світу партнерів, викривлення інформації не відбувається або ж відбувається на рівні, що не чинить впливу на тлумачення повідомлення.

Література

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. — К.: Довіра, 2007. — 205 с.
2. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. — К., 1985.
3. Richard R. Gesteland. Cross-Cultural Business Behavior / Richard R. Gesteland. — Copenhagen Business School Press, 2002.
4. Психология и этика делового общения: Учебник для вузов / Под ред. проф. В.Н. Лавриненко. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. — 415 с.

Узварик І.А.

студентка V курсу

Київський університет імені Бориса Грінченка

МЕДІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК РЕЗУЛЬТАТ СУПРОТИВУ ЧИ МІКСУВАННЯ СТРУКТУРИ ТА ПРАГМАТИКИ В ТЕКСТІ

Анотація. Результатом цієї наукової розвідки є визначення, опис та виявлення ступеня взаємодії структур (емоційно-експресивної, фактологічної, авторсько-тематичної) з прагматичними компонентами в англomовній статті, що змальовує стихійне лихо. Було встановлено, що зазначені структури нерівномірно присутні в статті, найчастіше засвідчена емоційно-експресивна, за якою слідує фактологічна та авторсько-тематична. Усі структури взаємодіють, підсилюючи одна одну.

Ключові слова: дискурс, масмедіа дискурс, прагматика, стаття, стихійне лихо, емоційно-експресивна, фактологічна, авторсько-тематична структура.

Abstract. This investigation seeks to highlight the structural particularities and pragmatics of the English articles which describe natural disasters. We maintain that, being texts, the articles possess a number of structural types (emotional-expressive, factual, and thematic) within its body, which are present to a varied extent, thus tailoring the information effectively. The said types contribute to the effectiveness of each structure, being interconnected.

Key words: article, discourse, mass media discourse, natural disaster, pragmatics, emotional-expressive structure, factual structure, thematic structure.

Метою дослідження є визначення структури та прагматичних властивостей сучасних англomовних текстів, об'єднаних тематикою «стихійне лихо».

Об'єктом дослідження є англomовні тексти, об'єднані спільною темою «стихійного лиха».

Предметом дослідження є структурні та прагматичні властивості англomовних текстів, що зображають стихійне лихо.

Було проведено аналіз монографій та наукових праць таких лінгвістів, як М.М. Бахтін, І.Р. Гальперін, Ю.М. Лотман, В.А. Лукін, Г.Г. Почепцов, J. Austin,

K. Bach, S. Freud, H.P. Grice, R. Harnish, Ch. Morris, J. Perry, J. Searle, G. Yule.

Нині пильну увагу лінгвістів привертає дискурс та його види: політичний, кіно- та телевізійний, релігійний і так званий паблік рілейшнз. Втім ми зосереджуємо свою увагу на медіа дискурсі, який містить в собі характеристики всіх вище перелічених типів і обслуговує майже всі сфери діяльності людини, тому що є проявом найбільшої та всеохоплюючої індустрії світу — *mass media*.

Дискурс, як відомо, — це складна єдність мовної практики і надмовних факторів (значима поведінка, що маніфестується в доступних почуттєвому сприйняттю формах), необхідних для розуміння тексту, єдність, що дає уявлення про учасників спілкування, їхні установки й цілі, умови вироблення і сприйняття повідомлення [3]. Це явище є результатом злиття досягнень комунікативного та когнітивного періодів становлення прагматики. Отже, дискурс є частиною прагматики, а на момент когнітивного періоду в історії становлення прагматики чітко виокремлюються компоненти, які формують прагматичну спрямованість тексту: іллокуція та перлокуція; знаковий характер мови; когнітивний аспект, що формується на дослідженнях в психології; механізми культури. У свою чергу прагматика — розділ семіотики, який вивчає відношення знаків суб'єкта [4]. «Нікому не потрібні знаки так, як потрібні людям», — пише Ч. Моріс (американський філософ, який і ввів термін «прагматика») в «Основах теорії знаків» [5]. Учений-лінгвіст І. Гальперін указує, що «кожен текст є результатом матеріального втілення прагматичної настанови автора» [1].

Ознаки дискурсу проявляються не лише в промовах, виступах, розмовах, а й в такому виді тексту, як стаття. Наприклад, нещодавно в одному блозі в інтернеті з'явилася стаття «Люди племені лосося». Ця стаття має психологічну основу, але все ж таки розкриває вплив мас медіа на людей (стаття надається як приклад розтлумачення психологічного підґрунтя прагматичного впливу мас медіа в будь-якому прояві на людину як слухача, читача та реципієнта як такого). «Ми живемо в цікавий час, коли ідеал цивілізованого людства — НЕ психічно здоровий індивідуум, а як би це сказати, злегка маніяк. Хоча тут ми якраз не оригінальні. Світ постійно впадає в що-небудь отаке. Істерія Середньовіччя. Іпохондрія другої половини XIX століття. Шизофренія психоделічної революції шістдесятих. Наркотичний делірій початку минулого століття та алкогольні психози його кінця. Кожна епоха божеволіє по-своєму і формує під це власні уявлення про прекрасне, незбагненні ззовні». Тому дискурс наразі існує повсюди і проявляється в усіх сферах медійного простору. Його так чи інакше можна назвати прикладом сучасного англomовного тексту з усіма структурними та прагматичними характеристиками. Традиційно масмедійний дискурс актуалізується усно та письмово, останній здебільшого представлений статтями, матеріальним проявом якої є структурно організований текст. Структура тексту у свою чергу — це зв'язний тип організації смислового змісту тексту на рівні його повної цілісності [2]. Вона зумовлена основною метою та задумом і може бути: фактологічною; тематично-авторською; композиційною емоційно-експресивною; інформативною; комунікативною.

Для нас важливими видаються всі зазначені типи структур тексту, тому

розглянемо їх по черзі.

Фактологічна — це структура тексту, об'єктом якої є факт. Основою цієї структури є логічні та асоціативні зв'язки між фактами.

Тематично-авторська структура охоплює весь текст і виявляється у тематичних зв'язках між фразами. Кожна наступна фраза має бути зв'язана з попередньою тематичним зв'язком.

Композиційна структура зосереджена на композиції аналізованого тексту, яка може розглядатися в межах кожної теми. Це змістова структура конкретної теми. Ця структура складається з таких частин: 1) констатуюча частина; 2) деталізуюча частина.

Емоційно-експресивна структура ґрунтується на емоціях, які вкладає автор у свій текст, і вони можуть бути різними. Єдина вимога, що емоції, виражені попередньою фразою, не повинні контрастувати з емоціями наступної фрази або заважати їй нормальному розумінню. Крім того, емоції фрази, що стосуються предмета розповіді, не повинні суперечити емоційному соціальному досвідові щодо змальовуваного. Зачіпаючи емоції читача, автор впливає на подальше розуміння тексту.

Як приклад прояву прагматичних та структурних властивостей тексту та дискурсу як такого надалі розглядаються сучасні англomовні статті, що зображують стихійне лихо. Вибір статей такої тематики продиктований, по-перше, їхньою невивченістю, по-друге, такі статті мають прозору структурну та прагматичну складові. До того ж матеріал нашого дослідження свідчить, що окрім експліцитної прагматичної складової, у вказаних текстах міститься імплікована інформація.

Текст-стаття, що зображує стихійне лихо, ґрунтується на основі фактів, які у свою чергу формують центр вказаного типу статей. Точні дати, кількість жертв, дані швидкості вітру та збитки, спричинені стихійним лихом, — це елементи фактологічної структури. Використання фактів у статтях, що зображують стихійне лихо: швидкість вітру (30%), масштаби руйнувань (80%), кількість опадів (20%), територія, охоплена стихією (100%), дата, коли сталася подія (100%). Як свідчать кількісні підрахунки, обов'язковими елементами фактологічної частини статті є дата та місце стихії. Наприклад, *Patricia, which became a hurricane overnight, had maximum sustained winds of about 200 mph (325 kph) as it moved toward the north-north-west at 10 mph (16 kph) [1, The Guardian]; It made landfall in the Cuixmala area of Jalisco state, some 85 km (55 miles) from the port city of Manzanillo. The US National Hurricane Center said it hit the coast with winds of 265 km/h (165 mph), making it the most powerful storm ever to be recorded in the Americas [1, The BBC].*

Елементами емоційно-експресивної структури є зокрема метафори (30%): *(the blow from the deadly storm, monster of a hurricane)*, епітети (31%) *(an unprecedented scale; the most costly; devastating; the most troublesome, harmful, psychological, ensuing, scale of loss was huge, hard-hit cities)*, порівняння (14%) *(and one the world was not prepared for; As a humanitarian worker I have experienced the aftermath of hurricanes and cyclones, floods and earthquakes, all over the world, but*

the scale of the 2004 tsunami — across more than 13 countries — was like nothing I had ever seen), персоніфікація (12%), тобто олюднення стихійного лиха (*struck, killing about 250,000 people and destroying hundreds of thousands of homes and livelihoods*), у результаті використання яких стихійне лихо наділяється певними рисами характеру та «призначається» відповідальним за «скоєне». Персоніфікація в першу чергу проявляється вже у тому, що урагану чи тайфуну дають людське ім'я, як-от: *Iris, 2001; Michelle, 2001; Katrina, 2005; Paloma, 2005; Irene, 2011; Sandy 2012; Joahin, 2015; Alex, Bonnie, Fiona, Gaston, Matthew, Paula 2016*. Назви, що супроводжуються протиставленням, іноді okazіональними антонімами (*thriving communities — nothing except rubble*), є потужним засобом впливу на цільову аудиторію: *Where there had once been thriving communities with homes, schools, markets, churches and mosques, there was nothing except rubble — the concrete foundations of buildings washed away*. Отже, фактологічна, тематично-авторська та емоційно-експресивна структури застосовуються в комплексі й імпліцитно проектується на споконвічні цінності людини: життя, майно, віковий статус. Втрата перших двох видається трагічною подією, і автори досліджуваних статей почасти описують стан тих людей, які втратили близьких (*marooned and desperate communities*). Здебільшого найвищим пріоритетом постає людське життя, оскільки людина передусім мислить антропоцентрично і схильна оцінювати події з огляду на той вплив, який ця подія справить на якість існування соціуму. Ціннісними для якісного існування соціуму є родина, близькі, важливі для суспільства (духовні, політичні, ідейні, культурні) постаті, які помітно впливають на усталений формат життя. Майно є високо ціннісним, є затратним складником комфортного проживання і здобуття приватної власності потребує тривалого часу та зусиль. Зазначення в статтях вікового статусу жертв передбачає наявність пресупозицій, умовиводів та імплікатур.

У свою чергу прагматична складова представлена таким чином. Для прагмалінгвістики очевидним та аксіоматичним постулатом є трактування процесу говоріння як дії. Іншими словами, щоб зрозуміти прагматичну мету (експліцитну чи завуальовану), треба знайти відповідь на питання *Why is something said?* Серед дослідників існує загальна згода стосовно того, що слід розрізняти прямі та транспоновані (непрямі) МА. До того ж прямі МА можуть мати провідну та супутню іллокутивну сили. Створення смислу тексту перебуває в площині «продуцент» — «текст» — «реципієнт». Продуцент належним чином створює повідомлення, орієнтуючись на цільову аудиторію. Усі статті, що змальовують стихійне лихо, мають провідну іллокутивну силу констативності (прагмасемантичний відтінок — констатив-повідомлення), супровідними іллокутивними силами виступають експресиви (емоційно-оцінні лексичні одиниці, наприклад, подяки *«We as government are not supposed to mention faith and God but the only thing I can tell you is that God helped and watched over us so this monster of a hurricane did not hurt us here in Nayarit and in Mexico» Roberto Sandoval, governor of Nayarit state, told CNN en Español [1, The CNN]*, риторичні питання, наприклад: *What lessons have we learned? How can these people (at the travel agency) run away?*, директиви (представлені ін'юнктивами). У нашій вибірці

представлені статті, які у своїй сукупності є констативними. Директивність є супутньою силою і головним чином спрямована на спонукання надати допомогу постраждалим, оскільки висвітлюються відповідні факти, як-от: *Power was still out, water and food were scarce on Monday*, засвідчені (не)прямі заклики до надання допомоги: *The UN humanitarian agency in Geneva, made an emergency appeal for nearly \$120m in aid to help provide «life-saving assistance and protection» for 750,000 people in south-western Haiti over the next three months. UN officials said earlier that at least 1.4 million people across the region needed assistance and that 2.1 million overall had been affected by the hurricane. Some 175,000 people remained in shelters* [2, The Guardian].

Отже, медійний дискурс як один з видів такого явища, як дискурс, є результатом структуризації та функціонування тексту. Структура та прагматичні компоненти статті, що зображують стихійне лихо, знаходяться в тісному зв'язку та впливають один на одного.

Література

1. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. — М., 1981.
2. Торговец Ю.І. Текст-типологічна специфіка соціально-політичного есе американської лінгвокультурної традиції початку ХХІ ст.: лінгвостилістичний та прагматичний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.04 «германські мови» / Торговец Ю.І. — Х., 2014. — 20 с.
3. Harman G. Review of Paul Grice, *Aspects of Reason* [Електронний ресурс] / Gilbert Harman. — 2003. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.princeton.edu/~harman/Papers/Grice.pdf>.
4. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.oxforddictionaries.com/>.
5. What is a disaster? [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/about-disasters/what-is-a-disaster/>.
6. The BBC [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.bbc.co.uk>. Hurricane Patricia makes landfall in Mexico, 24.10.2015.
7. The CNN [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://edition.cnn.com/>. Hurricane Patricia dissipates in Mexico; flooding, mudslide concerns remain, by Ray Sanchez, 24.10.2015.
8. The Guardian [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.theguardian.com/international>. Hurricane Patricia makes landfall as Mexico braces for «strongest ever» Pacific storm, 23.10.2015. // Hurricane Matthew's devastation in Haiti forces UN to call for \$120m in aid, 10.10.2016.